

Юлія Михайлівна Твердохліб

Кандидат політичних наук,
викладач кафедри іноземних мов та
військового перекладу,
Національна академія сухопутних військ імені
гетьмана Петра Сагайдачного,
вул. Героїв Майдану, 32, Львів, 79026, Україна
E-mail: 1717yuliatm1717@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5748-1843>

Yuliia Tverdokhlib

Candidate of Political Science,
Instructor of the Department of foreign languages
and military translation
Hetman Petro Sahaidachnyi National
Army Academy,
Heroiv Maidanu st., 32, Lviv, 79026, Ukraine

УДК 327: 325

**ОСНОВНІ ПРОРАХУНКИ У СТРАТЕГІЇ ВИЩОГО ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНОГО
КЕРІВНИЦТВА РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРИ ПЛАНУВАННІ ТА ПРОВЕДЕННІ
ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ НА ТЕРИТОРІЮ УКРАЇНИ**

Received 05 November 2022; revised 30 November 2022; accepted 12 December 2022

DOI: 10.15421/352223

Анотація

Стаття присвячена аналізу гібридної стратегії Російської Федерації щодо намірів встановлення повного контролю над територією України шляхом організації та забезпечення повномасштабного вторгнення та виявленню основних прорахунків (оперативних, тактичних, стратегічних) та факторів (внутрішніх та зовнішніх), що спричинили її провал. Стаття містить короткий огляд історичного підґрунтя (політика, яку проводили Російська імперія та СРСР проти України та її громадян) та сучасних причин (внутрішня політична ситуація, яка існує сьогодні в Росії, та зовнішня – вплив міжнародного середовища на перебіг російської війни проти України) зриву стратегії вищого політичного та військового керівництва Російської Федерації під час підготовки, планування та здійснення повномасштабного вторгнення Збройних сил Російської Федерації на територію України. Стаття включає політичні, воєнні та дипломатичні прорахунки, яких припустилося вище військово-політичне керівництво Російської Федерації при плануванні та реалізації повномасштабного вторгнення на територію України. Також у статті визначено основні події, фактори та обставини, які здійснили переломний момент у перебігу російської повномасштабної війни проти України. Окрім усього вищезазначеного, у статті пояснюється головна причина, яка спричинила всі прорахунки та помилки, допущені особами, відповідальними за планування повномасштабного вторгнення в Україну, та пояснюється, чому ця причина не була взята до уваги вищим військово-політичним керівництвом Російської Федерації.

Ключові слова: *вторгнення РФ в Україну, війна, стратегія, Російська Федерація, Україна, Збройні сили України (ЗСУ), гібридна війна, окупація, агресія, Кремль, дипломатія, вище військово-політичне керівництво, провал.*

**THE MAIN MISCALCULATIONS IN THE RUSSIAN FEDERATION'S HIGHER MILITARY AND
POLITICAL LEADERSHIP'S STRATEGY DURING PLANNING AND CARRYING OUT OF A
FULL-SCALE INVASION TO THE TERRITORY OF UKRAINE**

Abstract

The article is dedicated to the detailed analysis of the Russian Federation's hybrid strategy regarding its intention to establish a full control over the territory of Ukraine by organizing and ensuring a full-scale invasion and identifies the main miscalculations (operational, tactical, strategic) and factors (internal and external) that caused its failure. The article includes political, military, and diplomatic miscalculations made by the higher military-political leadership of the Russian Federation during planning and implementing of a full-scale invasion to the territory of Ukraine. The article defines the main intend which was pursued by the higher military-political leadership of the Russian Federation during its intervention to Ukraine – capturing the capital, overthrowing the government and setting up of the full control over the state. The article includes a brief overview of historical background (policy which was conducted by the Russian Empire and the USSR

against Ukraine and its citizens) and contemporary reasons (internal political situation which exists in Russia today and external – the influence made on the course of the war by the international environment) of the failure of the Russian Federation's higher political and military leadership's strategy during preparation, planning and carrying out of the full-scale Russian Armed Forces invasion to the territory of Ukraine. Also this article defines the main situations, circumstances and events which played a key role in setting up a turning point in the Russian war against Ukraine. In addition to all mentioned above the article explains the main reason which caused all the miscalculations and mistakes which were done by the persons responsible for planning of the full-scale invasion to Ukraine and explains why this reason wasn't taken into consideration by the decision-making persons.

Keywords: invasion of the Russian Federation into Ukraine, war, strategy, the Russian Federation, Ukraine, the Armed Forces of Ukraine (AFU), hybrid warfare, occupation, aggression, Kremlin, diplomacy, higher military and political leadership, failure.

Постановка проблеми.

Повномасштабне вторгнення регулярних військ Збройних сил Російської Федерації на територію України 24 лютого 2022 року шокувало увесь цивілізований світ, який попри даним американської та британської розвідок до кінця не був готовий прийняти ідею відкритого збройного нападу на Україну та розгортання повномасштабної війни в центрі Європи. І якщо ж у перші дні війни, наприкінці лютого 2022 року ніхто у світі цілком не був впевне-

ним, що Україна зможе протистояти агресору більше тижня-двох, то вже через три місяці на початку травня цього ж року мужність, витривалість, відвага військовослужбовців Збройних сил України та витримка, згуртованість і патріотизм українського народу переломили хід війни і значна частина впливових світових лідерів та ЗМІ почали задаватись питанням як швидко Україна піде у контрнаступ та зможе відвоювати завойовані ворогом території [Peck 2022].

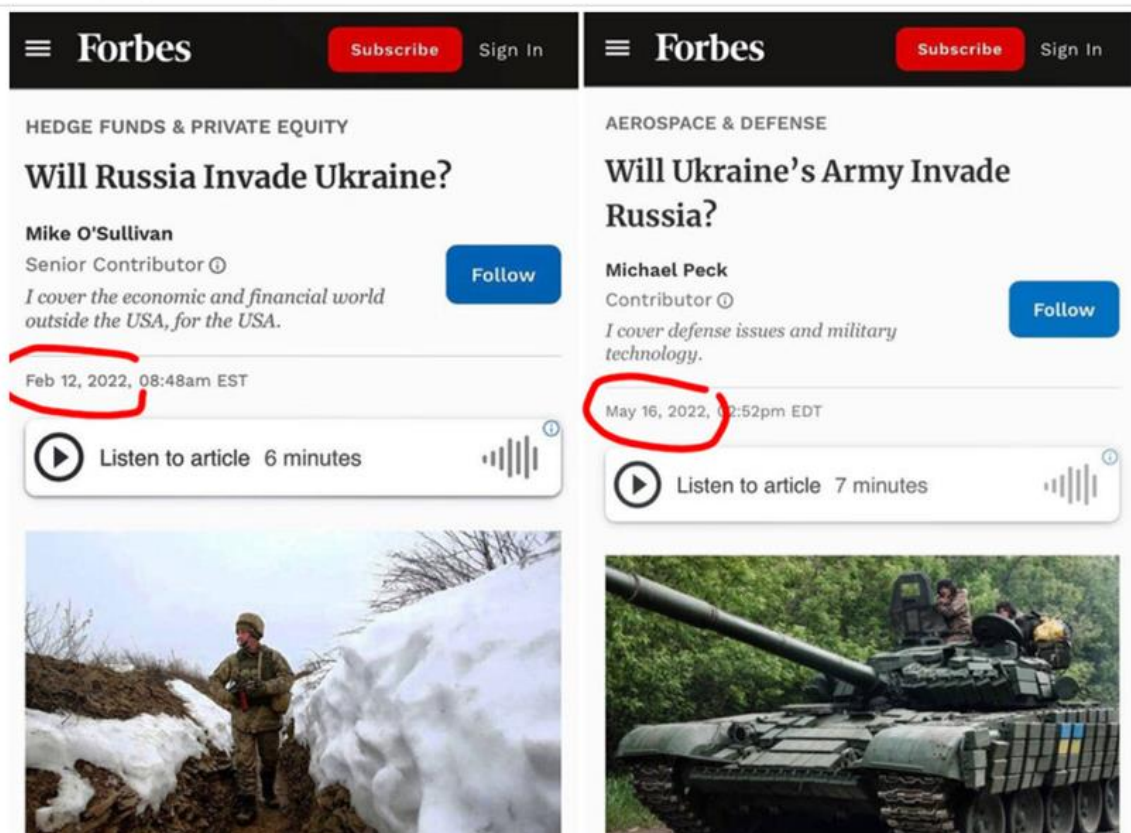

Фото двох статей журналу Forbes, які стали одним із символів переломного моменту у російській повномасштабній війні проти України.

То ж що, все-таки, стало поштовхом та вирішальним чинником для того поворотного моменту, який вщент розломив плани і геополітичні амбіції Кремля та поставив Україну цілому світу як державу цінностей свободи, гідності, незламності та жаги до перемоги, як державу, яка готова щодня, щогодини, щосекунди та щохвилини виборювати свою незалежність ціною титанічних зусиль та людською кров'ю? Якщо ж відповідати на це питання коротко, то це – фатальні прорахунки при плануванні та проведенні вищим військово-політичним керівництвом Кремля повномасштабного вторгнення, стійкість та професіоналізм української армії та дипломатії, патріотизм, свобода та незалежність українського народу.

Метою даної статті є проведення аналізу усіх ключових прорахунків у стратегії Кремля при плануванні та проведенні повномасштабного вторгнення в Україну та пошук і пояснення ймовірних причин таких прорахунків.

Той факт, що за триста днів повномасштабної та віроломної війни російська армія не отримала переваги на жодному зі стратегічних напрямків демонструє, що російського блицкригу проти України не сталося, а отже відбувся крах стратегії військово-політичного лідерства Кремля та його найближчого оточення.

Плануючи операцію з вторгнення на територію України, вище військово-політичне керівництво допустилося ряду помилок як оперативного-тактичного, так і стратегічного рівня.

Своєю чергою, стратегія Кремля полягала у його намірі швидко, віроломно та блискавично захопити Київ, скинути військово-політичне керівництво України і в такий спосіб паралізувати її повністю, привести та поставити до влади ставленника [Лубківський 2022] (за даними ГУР МОУ ним міг бути екс-президент-втікач В. Янукович) [Буданов 2022], та втягнути Україну до сфери свого впливу (шляхом ймовірного відновлення ідеї та кордонів Радянського союзу або ж шляхом проголошення/формування «союзних держав» або ж інших псевдоінтеграційних проєктів, спрямованих на злиття з Росією) і у такий спосіб стерти Україну з геополітичної карти світу та

подати не резистентному до інформаційно-пропагандистського впливу народу Росії через пропагандистські ЗМІ це як «ще одну перемогу» Росії, яка, у свою чергу, повинна була би гарантувати перемогу на президентських виборах Путіну у 2024 році. Чітке, промовисте гасло «взяти Київ за три дні», яке афішувалося російською армією на початках вторгнення, але яке водночас жодного разу офіційно не оголошувалося російською владою публічно, абсолютно влучно та чітко описує стратегію Кремля, якої планувалося досягти. Плануючи та розпочинаючи війну проти України у Кремлі розраховували на те, що війна буде швидкоплинною, що Україна впаде в перші дні війни, а президент України втече та що захід, який протягом восьми років російської війни на Донбасі висловлював лише глибоке занепокоєння і засудження російської агресії та не надавав військового озброєння, не надаватиме його і після вторгнення і лишатиметься й надалі в'ялим у своїх рішеннях та зобов'язаннях. Розпочинаючи повномасштабну війну проти України у Кремлі вважали, що Європейський союзі буде розділеним (зосередженим на міграційних та економічних внутрішніх проблемах), проте виявилось, що агресія Росії проти України об'єднала Сполучені Штати Америки та Європу і вони виступили єдиним фронтом з єдиною чіткою позицією. Також Кремль не оцінював серйозно президента України та очікував від нього слабкої реакції, проте президент України Володимир Зеленський з перших днів війни продемонстрував історичне лідерство, що суттєво вплинуло на перебіг війни на початковому етапі та продовжує впливати і зараз [Лубківський 2022].

Беззаперечним є той факт, що основним, найвпливовішим і найвирішальнішим фактором, який змінив хід війни і спричинив крах усіх планів Путіна і Кремля є героїзм та професійність українських військових, їх витривалість, мужність, стійкість, вірність присязі, цінностям свободи і незалежності нації та України.

Водночас, не менш ключову роль у забезпеченні провалу путінської операції із захоплення України зіграли прорахунки в її плануванні, яких допустило вище військово-полі-

тичне керівництво Росії.

Найпершою помилкою в плануванні була взагалі сама ідея повномасштабного вторгнення. В той час, як українська армія та народ восьмий рік поспіль протистоїть агресії Російської Федерації у війні на Донбасі та, коли українці зуміли протистояти утискам та агресії Беркуту на Майдані у 2014 році та повалили правління проросійського экс-президента-втікача Януковича, вище військово-політичне керівництво Росії, плануючи та приймаючи рішення щодо проведення повномасштабного вторгнення на територію України робить першу і найважливішу помилку – не враховує історичних передумов та попередніх помилок, недооцінює «ген» свободолюбивості українців та їх постійного (зі століття в століття) опору російській владній машині, не аналізує суспільно-політичних настроїв населення України напередодні вторгнення, не бере до уваги дані соціологічних опитувань стосовно рівня підтримки проросійських політичних партій та рухів та їх політик в Україні. Що, як відомо, призвело до всезагальної згуртованості українців у протистоянні ворогу.

Не врахування помилок та уроків історичного минулого, хибне уявлення про українців як націю, презюмування, що населення центральної та західної України так само легко як населення східних регіонів піддається інформаційно-психологічному впливу російської пропаганди та не здійснюватиме тривалого опору ворогу - чинники стратегічного рівня, що призвели до краху стратегії Кремля у перші дні його повномасштабної війни проти України. І хоч такі катастрофічні сторінки минулого, як голодомор, примусове виселення українців на Сибір, війни імперської та царської Росії проти України торкнулися майже чи не кожної української сім'ї (що своєю чергою сприяло формуванню історичної пам'яті та ще більше стимулювало до опору та відсічі повномасштабної збройної агресії противника), то масове і цільове заселення робітниками та іншими класами з російських губерній в основному торкнулося Донбасу та Слобожанщини, що і сформувало в подальшому «донецьку ідентичність» [Дорош 2016], [Терещук 2015], яка стала основною цільовою аудито-

рію інформаційно-пропагандистського впливу противника та рушійною силою, що інколи цілеспрямовано, а деколи мимоволі сприяла вдалому проведенню вторгнення регулярних російських військ на Донбас у 2014 році, адже саме значна частина жителів регіону з цією характерною «донецькою ідентичністю» та російським корінням привела до влади экс-президента-втікача В. Януковича, сприяла сепаратистським рухам, жила мріями та ілюзіями про повернення Радянського союзу, вступала до лав незаконних збройних формувань та регулярної армії Російської Федерації та з початком вторгнення Росії на території Донецької та Луганської областей швидше уніфікувала себе з Росією, ніж з Україною. Неврахування того факту, що українці в центральній та західній Україні хочуть жити у незалежній та європейській Україні (про що свідчили події Майдану 2013-2014 років, які знову ж таки не були взяті до уваги при оцінці суспільно-політичних настроїв та ціннісних орієнтирів населення) і які категорично проти будь-якої інтеграції з Росією (про що знову свідчать ті ж самі події Майдану 2013-2014 років) стали одним із ключових стратегічних факторів краху загарбницької стратегії Кремля. Фактично, ілюзія про частково вдалу організацію псевдо-республік та руського міра у окупованих частинах Донецької та Луганської областей затьмарила очі російським лідерам та відірвала їх від реальності. Захоплені та отруєні своєю ідеєю створення псевдореспублік, вони надіялися отримати підтримку своєї загарбницької політики та ідеології і в інших тимчасово окупованих територіях Херсонської та Миколаївської областей, проте зустріли всезагальний патріотизм, тотальний опір місцевого населення та героїчний опір і контрнаступ військовослужбовців ЗСУ.

Наступним та не менш важливим прорахунком було недооцінювання бойової готовності Збройних сил України. Не врахування набутих за роки АТО/ООС навичок, досвіду, спроможностей, кількості та якості отриманого від держав-партнерів озброєння – це ще один ключовий чинник стратегічного рівня, який «потягнув» за собою ухвалення низки провальних рішень стратегічного та опера-

тивного рівня. Намір «взяти Київ за три дні» став провальним, оскільки з самого початку тактика та стратегія його проведення були невдало спланованими. Розсосередження 60-ти ударних батальйонно-тактичних груп російських регулярних військ вздовж всього периметру державного кордону України у планах російської влади мало розсосередити Збройні сили України по всіх напрямках. Вважалося, що в такий спосіб українська армія не матиме переваги, а отже не зможе довго протистояти противнику. Проте, саме намір завдати удару по кількох областях України відразу і в такий спосіб відрізати одні військові частини Збройних сил України від інших і був провальним, адже напад на Київ завдяки відсічі ЗСУ став провальним, а тактика розтягнення батальйонно-тактичних груп по всьому периметру кордону України з метою здійснення вторгнення у всі прикордонні області призвела до того, що ворог не мав успіху та просування вглиб території на жодному з напрямків проведення атаки.

Тривалість, виснажливість та значні втрати (за даними чеської моніторингової групи «Russian Officers killed in Ukraine» станом на 01 листопада 2022 року Росія у війні проти України втратила 10 генералів (2 генерал-лейтенанти та 8 генерал-майорів), 44 полковника, 98 підполковників, 193 майори, 279 капітанів, 471 старших лейтенантів, 235 лейтенантів, 72 офіцера іншого рангу [Кізілов]), які зазнає Росія під час бойових дій не були передбачуваними, про що свідчить сам факт оголошення мобілізації в РФ.

Іншим прорахунком, який потягнув за собою стратегічні наслідки було недостатнє логістичне забезпечення власних військ та тривала відсутність підтримки. Ідея «війни за три дні» не передбачала, що російським військовим потрібно буде паливо-мастильних матеріалів, зброї та харчів більше ніж на цей термін, більше того, вона не передбачала, що батальйонно-тактичні групи атакуючі Україну будуть так швидко розбиті, а отже, не передбачалося і не відбулося швидке перекидання військ підтримки, що призвело до здачі росіян в полон та залишення ними своєї військової техніки на початкових етапах війни. У той

же час, низька якість елементів спорядження військовослужбовців збройних сил Російської Федерації свідчить про високий рівень розкрадання коштів, виділених на сектор оборони та безпеки з державного бюджету Росії. Не виключено, що частина коштів, які виділялися на закупівлю військового майна та військової техніки також йшла не за призначенням, що теж вплинуло на перебіг війни.

Наступною помилкою при плануванні вторгнення було неврахування ймовірної реакції та підтримки України світом. Росія, швидше за все недооцінила професіоналізм української дипломатії, а отже, не розраховувала і не була готовою до таких перемог української дипломатії, як мобілізації країн-партнерів задля посилення санкційного пакету, візиту президента України Володимира Зеленського до Сполучених Штатів та побудови довірчих відносин із новою адміністрацією президента США Джозефа Байдена, виступу президента України Володимира Зеленського перед Конгресом США, отримання масштабної військової та фінансової допомоги від США, виключення Російської Федерації з Ради ООН з прав людини, Ради Європи, Парламентської асамблеї Чорноморського економічного співробітництва, Ради Міжнародної організації цивільної авіації (ІСАО), Всесвітньої туристичної організації ООН, створення Кримської платформи [Кулеба 2022], отримання Україною статусу кандидата на членство у Європейському союзу, формування антипутінської коаліції, досягнення енергетичної незалежності України від Росії, ембарго в ЄС на російську нафту, посилення регіонального співробітництва – Люблінський трикутник (Україна, Польща, Литва), Асоційоване тріо (Грузія, Республіка Молдова, Україна), Квадрига на рівні міністрів закордонних справ та міністрів оборони (Україна — Туреччина) [Брайлян 2022]. Значна підтримка України заходом та усім цивілізованим світом та посилення українського війська зусиллями української дипломатії стали найбільшою перемогою української дипломатії та найбільшою поразкою дипломатії російської. Постачання зброї з США та країн-партнерів, гуманітарна та фінансова підтримка у тих обсягах, у яких вона відбула-

ся та продовжує відбуватися, швидше за все, не входила до списку прогнозованих ризиків при плануванні повномасштабного вторгнення Кремлем. Слабка російська дипломатія, яка опирається лише на вигадки пропаганди Кремля і в той же час, професійність української дипломатії, яка оперує правдою, оперативно надає міжнародній спільноті докази, нарощує свій вплив у ключових міжнародних організаціях та працює на випередження і заручається підтримкою впливових акторів у регіонах та світі вцілому, – стратегічні прорахунки Кремля.

Роками вибудована строга і чітка вертикаль влади, культ «поклоніння» Путіну, який став загальнодержавним правилом і нормою, сувора цензура засобів масової інформації, отримання інформації президентом лише від вузького кола розвідників та контррозвідників, які займають свої посади десятиліттями та бояться їх втрати призвели до того, що в ключові моменти планування та перебігу бойових дій Путін не мав достовірних розвіданих по тій банальній причині, що верхівка військово-політичного керівництва або ж побоюлася доповідати про реальний стан справ, або ж на стільки була відірваною від реальності та зовнішнього світу і «варилася» лише у своїй ретельно «відфільтрованій», сфабрикованій інформації, взаємотруювалася нею, жила лише своїми амбіціями та уявленнями про реальність. Саме відсутність достовірних

розвіданих і призвела до фатальних помилок при підготовці та плануванні цієї агресивної та гібридної стратегії Кремля, яку більшість експертів вже зараз називають великою історичною поразкою.

Висновки.

Підсумовуючи, варто сказати, що стратегія Кремля із захоплення України зазнала поразки через ряд фатальних помилок, яких допустило вище військово-політичне керівництво Росії. Плануючи свою агресивну та масштабну стратегію, вище військово-політичне керівництво Російської Федерації допустилося помилок оперативного, тактичного та стратегічного рівня у оцінці зовнішньо- та внутрішньополітичних чинників та факторів впливу. Більшість із цих прорахунків стали можливими через брак, недостовірність розвіданих або ж недовіру приймаючих рішення осіб до розвідувальної інформації або її джерел, через відсутність об'єктивної оцінки реального стану справ та об'єктивного прогнозування ймовірних подальших наслідків. Відсутність критичного та аналітичного розуміння зовнішньополітичної обстановки, відрив від реальності, у якому досі перебуває вище військово-політичне керівництво Росії та переважна більшість росіян не дали змоги провести вдале та якісне планування воєнної операції та стали на заваді якісному прогнозу розвитку ситуації.

Бібліографічні посилання

- Kizilov, Y. (2022). *Open source intelligence confirms that over 1,400 Russian officers died in Ukraine*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/eng/news/2022/11/2/7374720/25-November> (дата звернення 03.11.22)
- Peck, M. (2022). *Will Ukraine's Army Invade Russia?* [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.forbes.com/sites/michaelpeck/2022/05/16/will-ukraines-army-invade-russia/?sh=380a23c26fe0> (дата звернення 22.10.22)
- Брайлян, Є. (2022). *Топ-10 перемог зовнішньої політики України*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://armyinform.com.ua/2022/08/24/top-10-peremog-zovnishnoyi-polityky-ukrayiny/> (дата звернення 10.10.22)
- Буданов, К. (2022). *Буданов розповів, кого Росія збиралася зробити «президентом», якби змогла усунути Зеленського*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://24tv.ua/kogo-rosiyani-zotilipostaviti-prezidentom-zamist-zelenskogo_n2169204 (дата звернення 15.10.22)
- Дорош, С. (2016). *«Донбаський вузол»: як заселяли шахтарський край*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.bbc.com/ukrainian/society/2016/07/160510_donbass_migration_ussr_sd (дата звернення 12.10.22)
- Кулеба, Д. (2022). *Десять перемог української дипломатії у 2021 році*. [Електронний ресурс]. Режим

доступу: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/786602.html> (дата звернення 10.10.22)

Лубківський, Д. (2022). Прорахунки Путіна. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=gVEjpdMMQXs> (дата звернення 10.10.22)

Терещук, Г. (2015). *Донбас – справжній український регіон, але у 20-му столітті його масово заселили росіянами – етнограф*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.bbc.com/ukrainian/society/2016/07/160510_donbass_migration_ussr_sd (дата звернення 12.10.22)

References

Brailian, Ye. (2022). *Top-10 peremoh zovnishnoi polityky Ukrainy*. Retrieved October 10, 2022 from <https://armyinform.com.ua/2022/08/24/top-10-peremog-zovnishnoyi-polityky-ukrayiny/> (in Ukrainian)

Budanov, K. (2022). Budanov rozpoviv, koho Rosiia zbyralasia zrobyty «prezydentom», yakby zmohla usunuty Zelenskoho. Retrieved October 15, 2022 from https://24tv.ua/kogo-rosiyani-zotili-postaviti-prezidentom-zamist-zelenskogo_n2169204 (in Ukrainian)

Dorosh, S. (2016). «Donbaskyi vuzol»: yak zaselialy shakhtarskyi kraj. Retrieved October 12, 2022 from https://www.bbc.com/ukrainian/society/2016/07/160510_donbass_migration_ussr_sd (in Ukrainian)

Kizilov, Y. (2022). Open source intelligence confirms that over 1,400 Russian officers died in Ukraine. Retrieved November 25, 2022 from <https://www.pravda.com.ua/eng/news/2022/11/2/7374720/>

Kuleba, D. (2022). Desiat peremoh ukrainskoi dyplomatii u 2021 rotsi. Retrieved October 10, 2022 from <https://ua.interfax.com.ua/news/general/786602.html> (in Ukrainian)

Lubkivskiy, D. (2022). Prorakhunky Putina. Retrieved October 10, 2022 from <https://www.youtube.com/watch?v=gVEjpdMMQXs> (in Ukrainian)

Peck, M. (2022). Will Ukraine's Army Invade Russia? Retrieved October 22, 2022 from <https://www.forbes.com/sites/michaelpeck/2022/05/16/will-ukraines-army-invade-russia/?sh=380a23c26fe0>

Tereshchuk, H. (2015). *Donbas – spravzhnii ukrainskyi rehion, ale u 20-mu stolitti yoho masovo zaselyly rosiianamy – etnohraf*. Retrieved October 12, 2022 from https://www.bbc.com/ukrainian/society/2016/07/160510_donbass_migration_ussr_sd (in Ukrainian)